

**MELLERUDS
KOMMUN**

PLAN MOT DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

ÅSENS SKOLA 2020/2021

Reviderad juni 2020

Alla barn och elever har rätt att lära och utvecklas i en trygg miljö och bemötas med respekt. Förskolan, skolan och annan verksamhet som regleras i skollagen ska vara fri från kränkande behandling. Bestämmelser om åtgärder mot kränkande behandling finns i Skollagen, kapitel 6.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1. SYFTE – DEFINITIONER**
- 2. ÅRLIG PLAN/ARBETSPROCESS**
- 3. UTVÄRDERING AV ÅSENS SKOLAS MÅL FÖR LÄSÅRET 2019/2020**
- 4. ÅSENS SKOLAS MÅL FÖR LÄSÅRET 2020/2021**
- 5. RUTINER VID AKUTA SITUATIONER**
- 6. BILAGOR**

BILAGOR

Bilaga 1

Handlingsplan vid misstanke om trakasserier, kränkande behandling och diskriminering.

Bilaga 2

Utredning vid misstanke om diskriminering/kränkande behandling

Bilaga 3

Handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck

1. SYFTE

Planen mot diskriminering och kränkande behandling ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra diskriminering och kränkande behandling av någon, samt en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande årsplan.

Förskolan, skolan och annan verksamhet som regleras i Skollagen är skyldiga att arbeta med aktiva åtgärder och omfattar alla diskrimineringsgrunder.

DEFINITIONER

Kränkning är när någon utsätts för nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjligande eller fysiska handlingar. De kan vara: fysiska (slag, knuffar), verbala (hot, svordomar, öknamn), psykosociala (utfrysning, grimaser) samt texter och bilder (teckningar, lappar, sms, mms, fotografier och meddelanden på olika webbcommunities).

Kränkande behandling är det begrepp som används i Skollagen, kapitel 6 och avser ett uppträdande som kränker någons värdighet.

Diskriminering

Det finns sju former av diskriminering – kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Diskrimineringslagen är förenklad, att någon missgynnas eller kränks utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna.

Trakasserier är ett beteende som främst förstås som en avsikt att uppröra och störa, och är repetitivt till sin karaktär. Det kan vara ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna.

Sexuella trakasserier är ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Det kan till exempel vara att ta på någon på ett sätt som personen inte gillar eller att säga kränkande eller sexuella kommentarer.

Ovanstående definitioner gäller såväl fysiska som interaktiva kontakter.

DELAKTIGHET OCH FÖRANKRING AV PLANEN

Elever, vårdnadshavare och personal är delaktiga i framtagandet av planen. Planen ska vara ett kraftfullt verktyg för elevernas trygghet. Elever, vårdnadshavare och personal ska veta att den finns och vad som står i den.

Vi förankrar arbetet bland elever, vårdnadshavare och personal genom att använda våra redan etablerade informationskanaler såsom klassråd, elevråd, vecko-/månadsbrev, föräldramöten samt personalmöten.

PROCESS

Under läsåret sker ett fortlöpande arbete med att formulera mål, åtgärda samt utvärdera arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Viktiga faktorer att kartlägga är formella aktiviteter t.ex. lektioner, informella aktiviteter t.ex. rastverksamheten, förflyttningar och fysiska platser t.ex. omklädningsrum, skolgård, korridor. Utgångspunkter kan vara språkbruk, attityder och socialt klimat.

Personal, elever och vårdnadshavare arbetar tillsammans för att upprätta och implementera planen. Rektor leder arbetet samt ansvarar för att skapa förutsättningar för en levande arbetsprocess.

ARBETSGRUPP PÅ ÅSENS SKOLA FÖR PLANENS FRAMTAGANDE

Rektor, Lena Andersson

Specialpedagog, Kristina Torrestad

Kurator, Teresia Tordsdotter

Arbetslag

Elever

2. ÅRLIG PLAN/ARBETSPROCESS

- Utvärdering av planen sker i samband med läsårsslut
- Kartläggning i form av en skattningsskala för elever inför höstens utvecklingssamtal
- Kartläggning i form av elevenkät inför vårens utvecklingssamtal
- Kartläggning av skolans inre och yttre miljö görs av personal och elever en gång per termin, i samband med höstlov samt påsklov
- Uppföljning och analys av mål och insatser i planen mot diskriminering och kränkande behandling görs av personal och elever en gång per termin, i samband med höstlov samt påsklov
- Uppföljning av tillbudsrapporter sker regelbundet vid arbetslagsmöten konferenser en gång per månad
- Uppföljning av tillbudsrapporter sker vid LSG-möten en gång i månaden
- Planen lyfts regelbundet vid arbetslagsmöten under läsåret och omarbetning av planen sker vid behov
- Mål och rutiner i planen implementeras med personalgruppen när en ny reviderats och upprättats

Elevernas delaktighet

- Klassråd
- Elevråd

- Utvecklingssamtal – skattningsskala samt elevenkät
- Kartläggning av yttre och inre miljö
- Elevenkät på huvudmannanivå vartannat år
- Fritidsråd
- Idelåda på fritids
- Fritidsenkät

Personalens delaktighet

- Elevhälsoteamet tillsammans med skolans personal deltar i utvärdering samt uppföljning av planen mot diskriminering och kränkande behandling
- Frånvaroanalys av elever och personal
- Arbetstagares medarbetarsamtal med chef
- Medarbetarenkät vartannat år
- Fritidspersonalen utvärderar samt följer upp planen mot diskriminering och kränkande behandling utifrån fritidshemmets enkät

Vårdnadshavarnas delaktighet

- Utvecklingssamtal erbjuds två tillfällen per läsår
- Målen i planen mot diskriminering och kränkande behandling förankras årligen i samband med föräldramöten
- Planen finns på Åsens skolas hemsida
- Enkät från Melleruds kommun till vårdnadshavare vartannat år från fritidshemmet

3. UTVÄRDERING AV ÅSENS SKOLAS MÅL FÖR LÄSÅRET 2019/2020

Främjande insatser

- Värdegrundsarbete med återkommande och gemensamma aktiviteter för hela skolan. Vi ska aktivt och regelbundet arbeta med elevbyrån KRAM ute i klasserna. Elevrådet kommer att ansvara för och leda KRAM arbetet. Varje lärare ansvarar för att genomföra övningar i sina klasser utifrån böckerna ”bygg din grupp trygg”. Pedagogerna ansvarar för att hitta tillfällen då vi på skola gemensamt

kan arbeta kring teman/områden.

Vi har inte arbetat med ovanstående material men aktivt arbetat förebyggande med värdegrundsarbete.

- Skapa fortsatta förutsättningar för att eleverna ska uppleva studiero och trygghet under lektionerna. Detta sker exempelvis genom gemensamma diskussioner mellan pedagogerna samt ute i elevgrupperna.

Vi har mycket aktivt arbetat med ovanstående och det behöver fortlöpa.

- Fortlöpande gruppstärkande aktiviteter för att göra varje barn trygg med gruppen på fritidshemmet.

Värdegrundsårshjul med diskussioner, drama, aktiviteter.

Vi har genom Sverigeresan arbetat aktivt med gruppstärkande aktiviteter. Vi har inte använt oss av årshjulet, men vi har arbetat med värdegrunden genom andra aktiviteter och diskuterat alla delar under året.

- Dagliga samlingar på fritidshemmet, pedagoger medverkande i den dagliga leken.

Vi har haft samlingar dagligen, samt medverkat i den dagliga leken.

- Ett medvetet gemensamt förhållningssätt för att undvika konflikter i den vardagliga miljön. Detta sker främst genom att förebygga konflikter men även genom att ha ett gemensamt förhållningssätt när de väl sker. Det är också viktigt att vi pedagoger hjälper eleverna att hitta fungerande strategier att ta till vid konflikter.

Genom att vi ökat personaltätheten ute på raster har tillbud på raster minskat. Vi i personalgruppen fortsätter att aktivt arbeta med att ha ett gemensamt förhållningssätt för att undvika konflikter i den mån det är möjligt.

- Fritidspersonal håller i rastverksamhet tisdag och torsdag 9.30

Vi har anordnat aktiviteter under hela läsåret och detta har fallit väl ut.

Förebyggande insatser

- Det finns en personal från skola samt en personal från fritids på skolgården från 07.50 varje morgon.

Skolpersonal möter upp bussbarnen på morgonen.

Det har fungerat fram till slutet av vårterminen då vi har varit kort om personal p.g.a sjukskrivning/sjukfrånvaro.

- På morgonen är samtliga elever på framsidan. Samtliga elevgångar är låsta fram till 08.00.

Det har fallit väl ut.

- Hög närvaro av personal i hallar och transporter samt förflyttningar. Vi behöver upprätta gemensamma regler och rutiner för samtliga elevgrupper.
Vi har upprättat gemensamma regler och rutiner. Detta fungerar så länge all personal är på plats.
- Upprätta regler och rutiner för eleverna vid busstransporter.
Det har fallit väl ut.
- F-1 är på framsidan under samtliga raster.
Det har fungerat bra. Eleverna i F-1 har lämnat önskemål till elevrådet kring att få vara i skogen på rasterna.
- Många rastvärdar ute under rasterna som har olika ”ansvarsområden”.
Vi har provat detta men anser att det är bättre när vi cirkulerar. Detta har även elever påtalat.
- Alla rastvärdar ska bära reflexväst.
Vi kan bli bättre på att använda reflexvästar.
- Prata om och arbeta med skolans trivselregler samt ordningsregler regelbundet. Klassråd, elevråd och fritidsråd har en viktig roll i detta arbete.
Detta gör vi. På grund av sjukdomsfrånvaro i personalgruppen har elevråd samt klassråd blivit haltande under stora delar av läsåret.
- Ha god vuxennärvaro i omklädningsrummen i samband med idrotten för att alla elever ska känna sig trygga.
De lägre åldrarna har vuxennärvaro i omklädningsrummet. Det har däremot blivit haltande bland de äldre.
- Vi behöver hitta och arbeta fram rutiner kring hur vi använder svenska som ett gemensamt språk i skolans olika situationer.
Det talas mer svenska i skolans olika situationer.

Åtgärder:

- Vi behöver se till att vardagliga rutiner samt elevråd hålls även vid sjukskrivning/sjukfrånvaro.
- Kan vi bemanna omklädningsrummen hos de äldre under idrotten på ett annat sätt än vad vi gjort detta läsår?

Ansvar: Skolans personal

4. ÅSENS SKOLAS MÅL FÖR LÄSÅRET 2020/2021

Målen är uppdelade i främjande och förebyggande insatser. Främjande insatser innebär att identifiera och stärka de

positiva förutsättningarna för likabehandling i verksamheten. De förebyggande insatserna syftar till att avvärja de risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling som finns i verksamheten.

Främjande insatser

- Vi behöver bibehålla ordningen som upprättats i omklädningsrummen och att eleverna vet vad det är som gäller.
- Att fritids tar emot ute har varit ett vinnande koncept för att minska trängseln i hallen.
- Biblioteket ska fortsätta att vara en lugn plats. Dit går man för att läsa, låna böcker eller arbeta när en vuxen gett tillåtelse.
- Bibehålla de röda korten vid kingplanen och skogen. Vi ser att det tydliggjort för eleverna vad som gäller. Detta kräver att en rastvakt alltid är vid kingplanen respektive i skogen för att ha koll på när röda kort bör delas ut.

Förebyggande insatser

- Vi behöver planera för en lagom och rimlig arbetsbelastning. Vi ska inte planera för fler saker än vad vi kan och/eller orkar genomföra. Vi behöver mäta med vår arbetsbelastning och att det vi gör blir bra hellre än halvdant.
- Vi behöver ta ett krafttag kring spring i korridorerna, såväl under lektionstid, rasttid som lunchtid. Inga förflyttningar ska ske i korridorerna utan att en vuxen godkänt det.
- För att få alla lektionstillfällen att fungera så bra som möjligt behöver vi i personalgruppen lägga tid på att prata om förhållningssätt och rutiner. Vi alla behöver förhålla oss till samma regler och rutiner för att få bukt med de utmaningar vi dagligen möter.
- Vi behöver ta ett nytt krafttag kring språkbruk. Vi behöver aktivt prata med elever och vårdnadshavare om det språk som används.

Sammanställning och åtgärder av kartläggning "Inre och yttre miljö" 2019/2020

Omklädningsrum för både killar och tjejer

- Toaletter luktar och de upplevs som mörka
- Vattnet smakar illa när det dricks vid handfaten.
- Dåligt språkbruk
- Dörrar öppnas och stängs mycket vid ombyte och det upplevs som otryggt

Vi pratar med idrottslärare om rutiner i gymnasalen. Vi pratar även med vaktmästare om belysningsalternativ och vattnets smak.

Korridorer

- Elever upplever att det är många som springer i korridorer och att det leder till knuffar och krockar
- Elever upplever korridoren mot musiken/fritids som mörk och enslig

- Dörren vid biblioteket slår högt och upplevs som störande för de närliggande klassrummen
- Elever upplevs att det skriks mycket i korridorer
- Trångt i hallen vid fritids kl 12.10
- Dåligt med plats för reflexvästar på fritids.

Vi pratar med vaktmästare om belysningsalternativ. Personal behöver se över organisation och förflyttningar. Fritids prövar att checka in(TYRA) ute på trappan för att minimera trängseln i hallen. Eleverna låter sina väskor hänga kvar i kapprummen. Vi hämtar väskor vid 14.30. Elever ska vara klara för utevistelse när de kommer till oss. Robert sätter upp fler krokar till västarna.

Matsal

- Upplevs ibland som pratig och bråkig
- Elever berättar att det blir väldigt halt när det sölas med tvål och vatten
- Elever upplever gymnasieeleverna som stora och skrämmande

Vi stämmer av med tiderna för gymnasieeleverna. Vi tar ta ett nytt tag med röd och grön lapp. Vi behöver också samtala med eleverna vad grönt innebär – småprat med kamrater vid bordet.

Gympasal

- Många går ut eller blir arga när det är gympa
- Ofta bråkigt på gymnastiken
- Golvet upplevs som halkigt

Vi pratar med idrottslärare om rutiner.

Diken

Elever upplever att det är läskigt att vara i dikena

Vi pratar med eleverna om att vi överhuvudtaget inte ska vara i dikena runt skolan.

Toaletter

- Upplevs trångt och instängt
- Luktas ofta illa
- Mycket sölande

Vi pratar med elever om toaletthygien! Fritids har alltid vuxen med när det ska tvättas händer inför mellanmål.

Bibliotek

- Upplevs som mörkt och läskigt
- Upplevs som otryggt när det inte är en vuxen närvarande och att det blir ett ”tillhåll”

Vi behöver se över rutiner för bibliotekets användning. Biblioteket ska vara en lugn och trygg plats.

Språkbruk

- Elever upplever att det är ett mycket dåligt språkbruk hos många elever på skolan. Detta sker såväl inne som ute.

Samtal har genomförts med flertalet elever samt föräldrar och vi kommer fortsätta ha kontakt med hemmen angående språkbruk. Vi fortsätter att aktivt arbeta kring språkbruk på skolan.

Rastboden

- Elever berättar att det ofta sker konflikter bakom rastboden och att rastvakter ofta missar detta
- Trasiga föremål i boden

Rastvakter och rastvärdar har mer koll på den sidan av rastboden. Vi behöver se över de föremål som finns i rastboden.

Skog

- Elever upplever att det är kojproblem och bråk i skogen

Vi har börjat med röda kort i skogen. Den rastvakt som är i skogen och har de röda korten bestämmer vem som får rött kort. Det röda kortet gäller veckan ut.

Kingplan

- Alla följer inte reglerna
- Bråk
- Elever upplever att bilar kommer nära då kingplanerna är nära bilvägen

Vi har förtydligat regler och en rastvakt befinner sig nära kingplanen. Vi lämnar vidare till vaktmästare att undersöka ifall det finns möjlighet att få upp ett staket eller liknande. Fritids spelar King efter 12.30.

Stenar

- Elever upplever att stenarna nedanför rastboden (i slänten) är osäkra och läskiga

Vi ser över möjligheten att ta bort dem.

Slänt

- Elever upplever att slänten vid kingplanen är farlig då det är lätt att halka/ramla

Uppmana elever att använda trappan istället.

Klätterställning

- Elever upplever att det kanske behöver vara åldergräns på klätterställningen.

Trappor

- Elever upplever att trappan bak fotbollsmålet är farlig och onödig.

- Elever upplever generellt att trappor på skolan är osäkra då de ofta är halkiga samt att de sett elever bli knuffade.

Vi pratar med elever om trappors funktion och ta bort de trappor som eventuellt inte behövs.

Vi pratar också med elever hur man beter sig i en trapp samt att olika väderförhållande påverkar.

5. RUTINER VID AKUTA SITUATIONER

Policy

Varje incident av diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling skall resultera i reaktion från de vuxna i skolan.

Alla, både vuxna och elever, ska aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer och grupper samt arbeta för att kränkningar aldrig ska förekomma.

Rutiner för att tidigt upptäcka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

- Aktiva, rörliga rastvärdar
- Skattningsskala vid utvecklingssamtal
- Elevenkät vid utvecklingssamtal
- Återkommande hälsosamtal
- Dialog i arbetslaget
- Klassråd och elevråd
- Elevenkät från huvudmannanivå
- Gott samarbete med vårdnadshavare

Konflikthantering

När konflikter uppstår samtalar personal med berörda elever för att klargöra vad som hänt och om det hänt tidigare.

Samtliga elevers perspektiv ska beaktas. Om situationen kräver tar man hjälp av ytterligare personal. Personal som rett i situationen dokumenterar i en tillbudsrapport. Kontaktlärare informeras.

6. BILAGOR

1. Handlingsplan vid misstanke om trakasserier, kränkande behandling och diskriminering.
2. Utredning och handlingsplan vid misstanke om trakasserier/kränkande behandling för elev-vuxen, vuxen-elev, elev-elev, vuxen-vuxen
3. Handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck

Bilaga 1 Handlingsplan vid misstanke om trakasserier, kränkande behandling och diskriminering.

All personal i skolan ska uppmärksamma kränkande behandling och diskriminering och agera när detta uppmärksammas.

1. Berörda pedagoger/personal samlar in konkret information från de inblandade om vad som har hänt.
2. Berörda pedagoger/personal informerar berörda vårdnadshavare om vad som har hänt.
3. Dokumentera ovanstående i en tillbudsrapport. Rapporten kopieras till rektor och sätts in i en pärm för uppföljning på LSG. Scannas även in i elevakten i PMO.
4. Incidenten lyfts i arbetslaget.
5. Rektor ansvarar, vid behov, för att en utredning sker som belyser vad som inträffat och analyserar orsakerna till det som hänt. Utredningen ska omfatta både den som utövat kränkningen och den som blivit utsatt för den, pedagoger och vårdnadshavare.
6. Om kränkning/diskriminering konstaterats ska samtal ske med inblandade elever, pedagoger, elevhälsan, vårdnadshavare och rektor.

7. Berörda pedagoger/personal eller rektor har uppföljningssamtal inom två veckor med inblandade elever och vårdnadshavare. Samtalet dokumenteras.
8. Rektor ansvarar för att en plan upprättas kring hur skolan går vidare efter utförda utredningar.

Bilaga 2 Utredning vid misstanke om trakasserier/kränkande behandling

Samtal med den utsatte

Att använda vid misstanke om trakasserier, kränkande behandling och/eller diskriminering
Namn Klass

Skola Datum

Att tänka på vid samtal med den utsatte

- Det är de vuxna i verksamheten som har ansvar för att stoppa trakasserier, kränkande behandling och diskriminering.
- Det är inte tillåtet att trakassera, kränka eller diskriminera någon annan och ingen ska behöva bli utsatt för det.
- Vi kommer att följa upp att kränkningarna upphör och i annat fall kommer vi vidta andra åtgärder.
- Vårdnadshavare ska informeras/involveras så snart som möjligt.

Vad har du varit med om?

—

—

—

—

—

—

—

—

—

Vem/vilka är inblandade?

—

—

Uppfattar du att någon är mer drivande än andra med att utsätta dig?

—

—

Händelse som individen blivit utsatt för – ange tid och plats

—

—

—

—

—

—

—

—

Hur ofta sker det? _____
Senaste tillfället? _____
Hur länge har det pågått? _____

Ansvarig för samtalet
Datum Namnteckning

Samtal med den som upplevs trakassera, kränka eller diskriminera
Att använda vid misstanke om trakasserier, kränkande behandling och/eller diskriminering
Namn Klass

Skola Datum

Att tänka på vid samtal

- Individens ska få utrymme att berätta sin version av det inträffade.
- Ställ inga "varför-frågor" då skäl till kränkande behandling aldrig finns.
- Kränkande handlingar måste omedelbart upphöra oavsett om det förekom en avsikt att kränka eller inte.
- Verksamheten kommer att följa upp ärendet till dess att det olämpliga beteendet upphört.
- Vårdnadshavare ska alltid informeras/involveras så snabbt som möjligt.

I de fall den utsatte uppfattas ha ett beteende som är irriterande och provocerande ska skolans budskap fortfarande vara att det aldrig finns skäl för trakasserier, kränkningar eller diskriminering. Om den som utsätter uppfattar den utsatte som provocerande uppmanas denne att fortsättningsvis vända sig till en vuxen på skolan för stöd i situationen.

Uppgifter som har framkommit under samtalet

Ansvarig för samtalet

Datum Namnteckning

Åtgärd efter utredning

Att använda vid misstanke om trakasserier, kränkande behandling och/eller diskriminering. Skolan beslutar om åtgärder för att stoppa trakasserier, kränkande behandling och/eller diskriminering. Utredningen ska beakta behov av stöd hos såväl den utsatte som den som utsatt annan.

Åtgärd, syfte och för vem?

När ska åtgärden utföras?

Hur ska åtgärden ske?

Vem ansvarar för att åtgärden genomförs? _____

När ska utvärdering ske? _____

Hur gick det?

Beslut om åtgärd

Fortsatta åtgärder Datum Namnteckning

Avslut av åtgärd

Avslutning av ärende

Att använda vid misstanke om trakasserier, kränkande behandling och/eller diskriminering

Aktuellt ärende

Namn Klass

Skola Datum

Analys av den nuvarande situationen och skäl till att ärendet avslutas

–

–

–

–

–

–

–

–

–

När har berörda informerats?

–

–

Beslut om att avsluta aktuellt ärende rörande trakasserier, kränkande behandling och/eller diskriminering

Beslut om avslut Datum Namnteckning

Bilaga 2 Handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck

Definition

av begreppet hedersrelaterat våld och förtryck Hot, tvång och våld i hederns namn handlar om att begränsa en persons handlingsutrymme för att upprätthålla gruppens heder. Hedersrelaterat våld och förtryck är kollektivt utövat eller sanktionerat. Det innebär att en hel familj, släkt, grupp eller församling kan medverka till eller ställa sig bakom våldet.

När man talar om hedersrelaterat våld och förtryck finns det en risk för generalisering genom att man kan ha en förutbestämd uppfattning om hos vilka grupper hedersnormer förekommer. Detta är viktigt att vara uppmärksam på, då hedersrelaterat våld och förtryck kan förekomma i alla familjer/grupper oberoende av religion, födelseland och kulturell tillhörighet. För att kunna möta personer på ett konstruktivt sätt när de har utsatts för hedersrelaterat våld krävs det kunskap för att kunna se till deras specifika behov.

Vem är utsatt?

Föreställningar om vem som är utsatt kan göra att det blir lättare att se utsattheten hos vissa grupper. Det är i stor utsträckning flickor och kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, men även pojkar och män är utsatta. Pojkar och män kan också få en central roll i att kontrollera kvinnliga gruppmedlemmars beteende. Det är då viktigt att även se denna utsatthet när de tvingas ta en sådan roll, då det påverkar deras eget livsutrymme. Då det hedersrelaterade våldet utförs kollektivt suddas gränserna ut mellan den som utsätts och förövaren. De som medverkar till våldet kan samtidigt själva vara utsatta. Att bryta mot systemet ställer höga krav på individen och då ska samhället ställa upp med stöd och skydd, oavsett vem som bryter sig loss. HBTQ-ungdomar benämns ofta som en särskilt utsatt grupp.

Lagstöd

**Skollagen 1 kap 5§ . Föräldrabalken 6 kap 1§ 6 kap 11 §.
Socialtjänstlagen 14 kap 1§.**

Att upptäcka våldet

En förutsättning för att kunna hjälpa personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck är att kunna uppmärksamma och förstå utsattheten. Därför krävs en viss grundkunskap hos all personal i kommunen som möter ungdomar och vuxna. En viktig del av den grundkunskapen innebär att kunna identifiera varningstecken som tyder på en utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa varningstecken kan ge en övergripande bild av hur personens liv och hemmiljö ser ut. Ett eller flera av dessa varningstecken behöver inte nödvändigtvis innebära att någon är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck, men man måste våga samtala med personen om dennes livssituation.

Varningstecken som kan tyda på att någon är utsatt

- Det finns önskemål hemifrån om undantag från viss undervisning eller aktiviteter, till exempel musik, gymnastik, sex- och samlevnad, lägerskola och skolresor
- Olika kläd- och beteendekoder i och utanför skolan/arbetet eller hemmet
- Ofta återkommande magvärk, huvudvärk och illamående
- Återkommande frånvaro och skolk
- Koncentrationssvårigheter och försämrade studieresultat
- Synliga skador av våld
- Depression och självmordstankar
- Få eller inga vänner
- Kvardröjande på fritidsaktiviteten eller i skolan efter sista lektionen
- Rigid kontroll av fritiden, exempelvis att inte få delta i aktiviteter utanför skolan/arbetet
- Föräldrar som drar sig undan all kontakt med skolan och/eller socialtjänst och föräldrar som motsätter sig olika stödinsatser
- Avsaknad av vuxna stödpersoner utanför familjen eller gruppen
- Oro över att föras ut ur landet under sommarlov eller utlandssemester och bli bortgift
- Oro över att familjen eller gruppen ska få reda på att man är homosexuell, bisexuell eller transperson
- Önskan om att ”återställa” eller kontrollera sin ”mödomshinna” eller slidkrans
- Önskemål om att inte gå i samma klass eller skola som syskon eller kusiner
- Rymmer hemifrån
- Kontroll av exempelvis mobiltelefon eller dator
- Får inte gå ut efter skolan/arbetet på egen hand, eller får inte gå ut alls
- Krav på att kontrollera sina syskon, kusiner eller andra inom gruppen
- Familjen eller gruppen diskuterar omvändelse av HBTQ-personer

All personal måste våga ställa frågor som berör hedersrelaterat våld och förtryck eller annan utsatthet. När man ställer frågor om våld är det därför viktigt att fokusera på personens egen upplevelse. Det kan vara svårt för en utsatt person att göra en fullständig analys av sitt liv.

Ställ därför korta, enkla och raka frågor som inte är ledande.

Frågor att ställa om man misstänker att någon är utsatt

- Vad vill du göra som du inte får?
- Vad måste du göra som du inte vill?
- Vilka argument används för att reglerna ska efterföljas?

- Vilka metoder används för att reglerna ska efterföljas?
- Vilka personer upprätthåller reglerna? Vem bestämmer vad?
- Vilka är konsekvenserna om reglerna bryts?
- Har någon du känner till dig varit i en liknande situation?
- Hur reagerade familjen eller gruppen då?
- Hur länge har kontrollen pågått? Ø Föreligger underliggande eller direkt uttalade hot, i så fall från vem eller vilka?
- Förekommer våld? I så fall från vem eller vilka?
- Kan du ha vänner av motsatt kön?
- Vilka krav finns om ditt utseende?
- Vad har sagts om din framtid?
- Hur ser syskon, släktingar eller andra gruppmedlemmars inställning och agerande ut?
- Finns det någon inom gruppen som känner till din situation?
- Finns det någon du litar på inom eller utanför gruppen?

Skola

All personal som arbetar inom skolan är skyldig att anmäla till socialnämnden om de får kännedom eller misstänker att ett barn far illa (14 kap 1 § SoL). Skolan ska ha en fungerande rutin för hur orosanmälan till socialtjänsten görs. Alla skolor är också skyldiga att ha en plan mot kränkande behandling. Rektorerna är ansvariga för att barnkonventionen blir levande i skolans verksamhet och att skolan har en beredskap för att hantera de praktiska och principiella frågeställningar som aktualiseras av hedersproblematiken.

En förutsättning för att kunna uppmärksamma och hjälpa ungdomar som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck är att någon ser och förstår vad som händer. Att upptäcka ungdomar som är utsatta för hedersförtryck är därmed en viktig uppgift för skola och fritid. Det är då nödvändigt att personalen har en grundkunskap om hedersnormernas mekanismer och vågar ställa frågor till ungdomen om det finns en misstanke om hedersproblematik.

Skolan kan på många olika sätt få vetskap om att någon är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck. Eleven kan själv vända sig till någon av skolans personal, eller så ser personalen tecken på att något inte står rätt till. Det är viktigt att i varje situation fundera över hur man ska agera för att bäst kunna hjälpa eleven. Ärenden som rör hedersproblematik kräver stor flexibilitet och samarbete mellan olika aktörer.

Åtgärder

- Ställ frågor kring hur elevens nuvarande situation ser ut.

- Se exempel på frågor under rubriken Att ställa frågor.
- Informera eleven om den hjälp som finns att få och uppmuntra eleven att vända sig till skolkurator eller kommunens ungdomsmottagning.
 - Med elevens vetskap: Informera elevhälsan och eventuellt rektor om misstankar/iakttagelser.
 - Gör en ansvarsfördelning mellan elevhälsan, rektor och eventuell berörd skolpersonal kring vem som har ansvar för att arbeta vidare med ärendet och dokumentera, vem som tar nödvändiga kontakter utanför skolan och vem som gör en eventuell orosanmälan. (Se skolans plan mot kränkande)
 - Kartlägg elevens situation och nätverk. Ta reda på om det finns någon vuxen i nätverket som kan ge eleven stöd.
 - Ställ frågor om elevens egen inställning till sin situation och hur eleven mår psykiskt.
Gör en konsultation med socialtjänsten. En konsultation gör det möjligt att samtala om den aktuella, aidentifierade elevens situation och man kan tillsammans ta ställning till om en anmälan bör göras.
 - Informera noga om vilket ansvar du har som personal. Ge eleven hjälp att sortera sina tankar och reflektera över vilka konsekvenser olika beslut kan få.
 - Ta eventuella nödvändiga kontakter utanför skolan, exempelvis med ungdomsmottagningen eller barn- och ungdomspsykiatrien.
 - Gör en orosanmälan till socialtjänsten om det är aktuellt

VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ!

Ta ungdomens berättelse på allvar och förmedla att det aldrig är personens eget fel att våldet sker.

- Prata med ungdomen i enrum. Avvakta med att kontakta vårdnadshavare tills du vet mer.
- Ta hänsyn till ungdomens egna tankar om lösningar och eventuella konsekvenser av dessa.
- Var försiktig innan du börjar sätta in åtgärder. Beslut kan ge konsekvenser som är svåra att förutse. Rådgör med personal med särskild kunskap på området, så som socialtjänsten.

Akuta insatser

Om situationen är akut ska omedelbar kontakt tas med polisen och socialtjänstens mottagning för barn och unga.

I vissa fall behöver akuta insatser vidtas vid hedersrelaterat våld och förtryck. Detta kan vara när det finns en akut risk för

att eleven ska bli utsatt för våld, ingå äktenskap mot sin vilja, utsättas för könsstympning eller av annan anledning behöver omedelbart skydd. Som personal på en skola kan det vara svårt att bedöma vad som är ett akut läge. Kontakta därför socialtjänsten för att låta dem göra bedömningen. Om det är möjligt och lämpligt kan denna checklista användas på skolan för att bedöma akut hot och risk:

Checklista akuta insatser

- ✓ Vad är det som gör att du söker hjälp just nu?
- ✓ Vad vill du ha hjälp med?
- ✓ Har du sökt hjälp tidigare och i så fall var?
- ✓ Hur ser din familj/släkt/församling ut? - Nätverkskarta
- ✓ Vilka regler har du brutit mot och vad tror du blir påföljden?
- ✓ Hur stor är risken att någon får reda på det? I så fall vem?
- ✓ Har någon annan i gruppen brutit mot reglerna? Vad hände då?
- ✓ Finns det någon i din närhet som känner till din situation och står på din sida?
- ✓ Om vi skulle kontakta någon i din familj eller grupp, vem skulle det vara?
- ✓ Vet någon att du är här?
- ✓ Finns något uttalat hot?